

SCENER UR ETT FÖRETAG

EN JUBILEUMSSKRIFT
AV
MATS KULLANDER



1919-1989

AB Svensk Filmindustri historia kan förvisso skrivas på många sätt.

Under 1989 har Mats Kullander i en serie initierade artiklar i vår personaltidning SF-Journalen berättat om SF:s utveckling alltsedan starten 1919.

Mats är trots sin relativa ungdom — 38 år — en av de verkliga veteranerna på SF. Det han eventuellt saknar i egen erfarenhet kompenseras mer än väl av en aldrig sviktande känsla för den tradition och den själ detta bolag har.

Detta återspeglas också i hans artiklar och det är också anledningen till att vi med hans artikelserie som underlag redigerat ihop detta särtryck om SF:s historia.

Vi gör inte anspråk på att vara kompletta men vågar ändå påstå att det är en tämligen fullödlig beskrivning av hur ett litet biobolag i Skåne kom att utvecklas till ett av Europas ledande filmbolag.

Stockholm i december 1989
LENNART WIKLUND
VD



AB SVENSK
FILMINDUSTRI
Stockholm 1989

ANSVARIG UTGIVARE
Lennart Wiklund

COPYRIGHT
Mats Kullander

GRAFISK FORM
Lars Eriksson

PRODUKTION
CERS Grafisk
Produktion

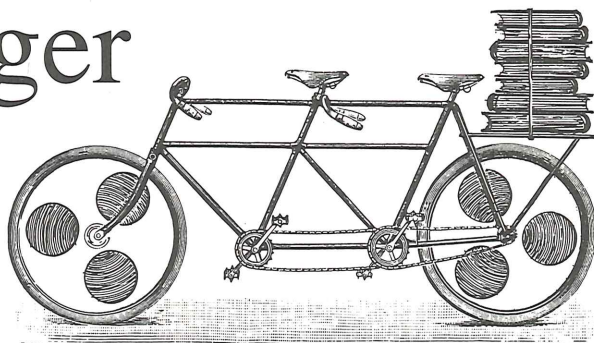
TACK TILL
Anette Catharina
Elisabet Lars
Margaretha
Marika

Från ett sovrum till sjuttio salonger

Det var så här det började... nämligen med en cykelfabrikant och en bokhållare, N H Nylander och Gustaf Björkman.

Denna kombination av tekniskt intresserad företagare och driftig ekonom resulterade i bildandet av Handelsbolaget Kristianstads Biografteater, ett bildande som manifesterades med öppnandet av Biograf-Teatern den 5 september 1905.

Som synes av den första bioannonserna kördes program en gång i timmen. Programmet var dock bara 20 minuter, vilket med tanke på den tekniska kvaliteten dåtidens biografer kunde erbjuda snarast bör betraktas som barmhärtigt. Den förstklassiga musiken var de facto en grammofon, och biograf-salongen hade tidigare varit ett sovrum i en privatvåning.



Biograf-Teatern
är öppnad,
och gifvas
Eleganta föreställningar
alla dagar 5 min. öfver hvarje timme.
Hvarje måndag nytt program.
Förstklassig musik. 7381*

Annons vållar folkstorm

Annonsen kom in en vecka efter premiären. Anledningen var att premiären inte kan anses ha varit någon omskakande händelse i Kristianstads nöjesliv. Man tvingades därför ta till den oerhörda kostnaden av en annonsvecka efter premiären. Den resulterade å andra sidan i en fullkomlig anstormning till det före detta sovrummet. Nylander berättade att "publiken formligen stormade vår lilla bio, och när jag lyckades skaffa handkolorerade filmer som *DJUPETS UNDER* och *PRINSESSAN TÖRNROSA* kände folkets jubel inga gränser".

Succé i sovrummet bäddar för stora salonger

Denna succé bäddade för en expansion och 1907 hade bolaget biografer på femton orter från Ystad till Härnösand. Att det var just i nedre delen av vårt avlånga land som initiativ, handlingskraft och pionjärande inom denna unga bransch fanns, förvånar

kanske alla födda norr om Eringsboda. Förklaringen är att all filmproduktion och innovation av betydelse vid denna tid fanns på kontinenten. Danmark (via Nordisk Film i Köpenhamn), Tyskland och Frankrike var de stora filmnationerna från vilka kameror, filmer och projektorer kom.

Blomstrande biografbolag

Låt oss från dessa kontinentala byar återgå till filmmetropolen Kristianstad. Verksamheten blomstrade, biografer öppnades och Kristianstads Biografteater blev snabbt ett av Sveriges största biografbolag. 1907 var det dags att skapa ett professionellt bolag, som förutom biografdriften även spelade in och importerade film. Den 16/2 bildades alltså ett bolag som döptes till **Aktiebolaget Svenska Biografteatern**.

Affärsidén var att "bedriva verksamhet avseende förevisande av rörliga och andra bilder ävensom av för biografteater erforderliga maskiner och utensilier samt att idka annan i samband därmed stående affärsverksamhet". När det första verksamhetsåret var avslutat hade bolaget inte mindre än 19 biografer!

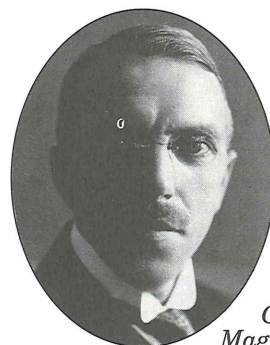
Katastrof blir bioclou

Vid denna tid filmade landets större biograföretag en stor del av sina program själva och eftersom Svenska Bio var landets största biografkedja, gällde det att satsa snabbt och få fart på den egna produktionen. Bland de fotografer som ditintills försett firman med film, fanns Robert A Olsson och Charles Magnusson. Dessa två herrar var mycket välsedda som fotografer, och Magnussons reportage från Göta Elf-katastrofen 1908 blev en stor succé som visades på de flesta av landets

biografer. Magnusson var också delägare till biografen Kronan i Göteborg. Olsson började på Svenska Bio 1907 och började snabbt spela in journaler och reseskildringar. Vid bildandet av bolaget gick ytterligare ett antal prominenta Kristianstadsbor in med kapital.

Driftig direktör

Bolaget växte och behovet av en mer film- och biografprofessionell ledning växte sig allt större. Blickarna föll då på den driftige Charles Magnusson. Bud gick och efter anställningsintervjuer och väldiga diskussioner i sty-



Charles Magnusson

relsen anställdes Charles Magnusson som VD i firman i februari 1909.

För att ge Svenska Bio en mer seriös och samtidigt svensk profil, drog Magnusson under sommaren igång inspelning av filmer baserade på litterära underlag. Skådespelarna var medlemmar ur godtemplarlogen Thalias teatercirkel. För att leda denna mer entusiastiska än yrkeskunniga cirkel i de rätta banorna engagerades skådespelaren Carl Engdahl från Södran i Stockholm.

Ambitiösa amatörer

Kombinationen av glada amatörskådespelare och teatralisk regissör utan

Fänrik Ståls Sagner.

Fänrik Ståls sagner, kinematografiskt framställda af A. B. Svenska Biograf Teatern, Kristianstad, äro i inspelning och tekniskt utförande fullt jämförliga med de bästa utländska bilder. Det fosterländska ämne som det behandlar är genom ljudstroga dräkter och inspelning å skilda platser i fria naturen, måsterligt återgivet.

Säkert är att "Fänrik Ståls sagner" i levande bilder, skall af svenska och finska folket mottagas med varmt hjärta, och i minnet återkalla Johan Ludvig Runebergs härliga dikter om det folk, som

"frös och svalt och segrade tillika"

filmatiskt seende gjorde att slutresultatet, sett med dagens ögon, onekligen blev fascinerande. Sett med dåtidens ögon, var det dock ett stort och viktigt steg mot en svensk egenproduktion och filmerna drog en stor publik runt om i landet. Året därpå var ambitionerna större:

Under denna paroll engagerades ett antal skådespelare från Kungliga huvudstaden samt en mer modernistisk regissör, Gustaf "Muck" Linden. Ambitionerna var som sagt höga, resultatet kan nog inte anses vara helt i nivå med desamma.

Dock spelades bl a REGINA VON EMMERITZ OCH KONUNG GUSTAF II ADOLF in (JÄRNBÄRAREN avslutades i Stockholm). Ett antal filmer avslutades dock inte och man får förmoda att dessa pionjärinspelningar tog på de medverkandes krafter. Linden avsvor sig efter denna sommar all vidare bekantskap med det nya mediet, fotografen slutade och de ditresta skådespelarna stannade efter detta äventyr helst kvar i Stockholm.

Svenska Bio växer ur boet

Firman hade nu växt sig så stor och fått så många kontakter över hela landet att man var tvungen att lämna den skånska metropolen till förmån för Stockholm. 1911 hyrde bolaget lokaler på Drottninggatan 53 och köpte in en tomt på Lidingö, där man under hösten byggde en ateljé som togs i bruk i början av 1912.



Från och med de filmer som inspelades vid denna tid kan man skönja en helt annan blick för det filmatiska. Julius Jaenzon som anställdes som fotograf, möjligheten till användande av fler aktörer och bättre inspelningsmöjligheter bör vara några av de faktorer som medverkat. Och sist men inte minst Charles Magnussons erfarenheter och lärdomar.

Svensk lyckoklöver

1912 får anses vara det år man tog steget till det mer professionella filmskapandet. Som ateljéchef engagera-

des Georg af Klercker. Victor Sjöström och Mauritz Stiller engagerades också dessa år. Konstellationen Magnusson, Jaenzon, Sjöström och Stiller skulle inom något år bli den lyckoklöver som förde fram Svenska Bio även internationellt. Vid denna tid fanns bara en annan stark firma, nämligen Pathé-Frères svenska filial. Eftersom Pathé hade stora kontaktnät för import och export av film och Svenska Bio hade inspelningsmöjligheterna och biograferna, ingicks en allians med firmanamnet **Phoenix**. De vänskapliga relationerna mattades dock av i takt med att den franska dominansen minskade.

Internationella kryssningar

Upp seglade nu återigen danskarna. En ny pakt ingicks (den seglarintresserade Magnusson visar genom åren en enastående förmåga att kryssa genom branschens grynnor och skär och utnyttja alla möjligheter att stärka Svenska Bio) som fick till följd att danska filmer distribuerades av Svenska Bio samtidigt som våra filmer distribuerades internationellt via Köpenhamn.

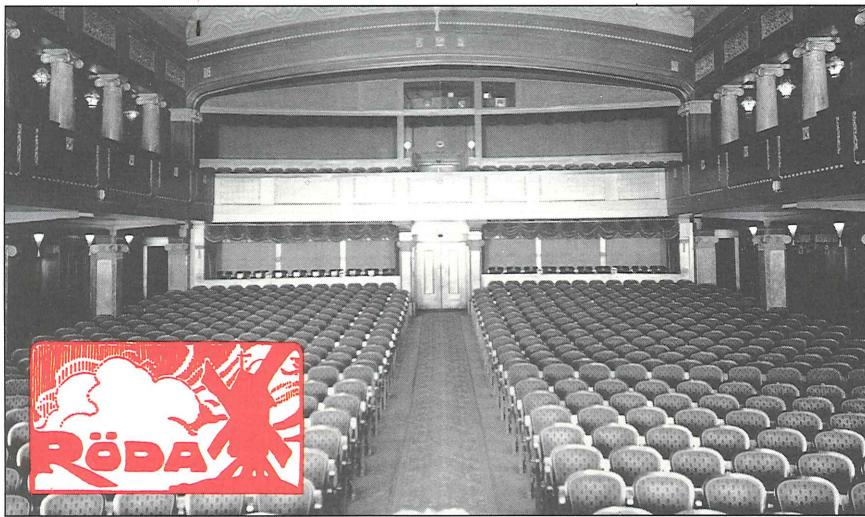
Omkring 1916 seglade dock de amerikanska bolagen upp, bl a beroende på att första världskriget medförde brutna handelsförbindelser mellan många europeiska länder och råfilms-



REGINA VON EMMERITZ OCH KONUNG GUSTAF II ADOLF



INGEBORG HOLM



brist i Europa. Magnusson skaffade då distributionsrätten till det stora amerikanska bolaget **Triangle**. Detta gjorde att Svenska Bio nu kunde klara sig utan allianser med andra europeiska företag. Under alla dessa turer och kryssningar i den högre företagarskolan, pågick verksamheten i Lidingöatején oavbrutet.

Redan 1913 kom ett av de stora filmatiska genombrotten, Sjöströms lilla mästerverk **INGEBORG HOLM**, en socialt medveten film om dåtida socialvård. Denna film finns glädjande nog bevarad och man kan här se att svensk film redan började finna den form som sedan skulle göra oss internationellt kända.

Mästerverk och melodramer

Under tiden fram till 1917 kreerade Sjöström och Magnusson ett antal filmer och lärde sig samtidigt filmens formspråk. Av dessa kan nämnas Sjöströms båda naturepos **TERJE VIGEN** och **BERG-EJVIND** och **HANS HUSTRU**, som även sedda med dagens ögon är veritabla mästerverk. Båda blev internationella succéer. **BERG-EJVIND** såldes till Norden, Balkanländerna, Belgien, England, Portugal, Schweiz, Spanien, Tyskland, Ungern, Australien, Brasilien, Egypten, Indien, Japan och USA.

af Klercker utvecklades dock inte på samma sätt. Han var visserligen en erfaren regissör men valde oftast sina motiv ur de otidsenliga melodram- och raffelhistorier som under tidigt 10-tal varit populärt inspelningsstoff. Han "försvann" från Svenska Bio och dök upp hos en av konkurrenterna, **Hasselblads**, i Göteborg 1915.

Svenska Bio stod med andra ord starkt 1917. Man hade ett stort antal biografer och dessutom många biograf-samarbeten med andra ägare, mycket goda internationella kontakter och inspelningsfaciliteter inkluderande två fullfjädrade regissörer samt en chefsfotograf av yppersta världsklass. Den marknad man verkade på var också stor, även i Sverige.

1911 fanns i Sverige ca 200 biografer, tre år senare hade antalet stigit till 350 och 1919 fanns ca 700 stycken (Stockholm 75, Göteborg 17 och Mal-

mö 12) med ca 40 miljoner besökare årligen.

Biopalats och börsvalpar

Att besöksantalet ökade så mycket från mitten av 10-talet förklaras bland annat av att projektionstekniken blev bättre, filmerna utvecklades till form och innehåll samt, sist men inte minst, att vi nu började få ett antal biografpalats.

Röda Kvarn i Stockholm, som på många sätt blev stilbildande i landet, stod premiärklar julen 1915. Victoria-bolagets premiärbio Sture öppnades några månader innan. Biografbyggena innebar ett stort steg framåt men gjorde också att man behövde mycket större kapital. **Kreuger & Toll** byggde Röda Kvarn och skaffade sig därefter stort inflytande i Svenska Bio. Dåtidsens börsvalpar blandade sig alltså i dansen kring guldkalven.

Konkurrenter emellan

Svenska Bio var visserligen stort, men 1918 seglade en konkurrent upp, nämligen **Skandiafilm**, som var en sammanslutning av ett antal film- och biografbolag:

Hasselblads Fotografiska Aktiebolag under direktör **Nils Bouveng**, som under sommaren spelade in ett stort antal filmer i Victoriabiografens

bakgårdsateljé (utanför ingången till Victoriabiografens maskinrum kan man fortfarande se rester av ateljén!) i regi av den från Svenska Bio avpolleterade af Klercker. Året därpå skedde inspelningarna i en riktig ateljé. Antalet inspelningar blev så småningom fler än Svenska Bios.

Pathé-Frères filial, som trots att den franska dominansen brutits fortfarande hade betydande filmuthyrning och försäljning av projektörer.



Biograf AB Victoria

(med Brunkebergsteatern och Sture i Stockholm samt Victoria i Göteborg som slagskepp), vars chef **Lars Bergström** var en man som var motståndare till den, enligt honom, dåliga raffelfilm som var förhärskande under tidigt 10-tal. Han var också motståndare till Svenska Bio. Dessutom var han motståndare till filmuthyrarna. **Lars Bergström** kan överhuvudtaget karakteriseras som en idog motståndare. Victoria-film byggde medvetet upp ett bolag med bra biografer och bra filmer för alla åldrar.



Några mindre bolag var också med i sammanslagningen, **Svea Film** som producerade ett stort antal svenska naturfilmer och **Biograf AB Sverige** som ägde ett antal biografer. Denna sammanslagning skapade ett bolag med goda utlandskontakter, inarbetade filmuthyrningar och ett antal fina biografer. Dessutom byggdes en ateljé i Långängen utanför Stockholm. Bolaget hade två mål: att ge vinst och att ta upp tävlingen med Svenska Bio. Man lyckades inte med något av detta, men blev ändå en oroskälla för Svenska Bio.

Ytterligare en stark firma seglade upp i mitten av 10-talet. Det var Svenska Bios före detta filmchef **Lars Björck** som 1916

bildade **Skandinavisk Filmcentral**. Björck hade sedan Svenska Biotiden fina kontakter med USA, vilket gjorde att han bl a fick ensamrätten till Chaplins bästa tvåaktare förutom ett stort antal större bolags alster. 1918 byggde han **Palladium** i Stockholm och utökade sin biokedja så att den blev rikstäckande. 1919 påbörjade han även spelfilmsproduktion via sitt dotterbolag **Palladium-film** i Danmark. Björck blev därmed en allvarlig konkurrent inom branschen alla områden.

SF ser dagens ljus

Tre stora företag var för mycket för filmbranschen i ett litet land som Sverige. Eftersom både Svenska Bio och Skandiafilm hade stora och dyra ateljéer i Sverige, goda kontakter i och utanför landet och många biografer, blev det naturligt att just dessa företag slogs ihop. Den 27/12 1919 är alltså det datum då **AB Svenska Biografteatern** och **Filmindustri AB** Skandia fusionerades och blev

AB SVENSK FILMINDUSTRI, Sveriges största filmbolag med sjuttio biografialonger.



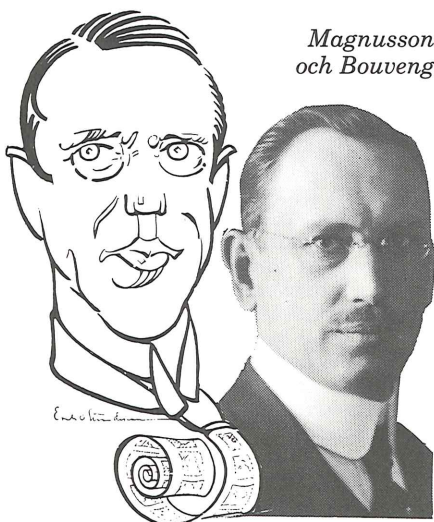
Det inte alltid så glada 20-talet

SF gick in i sitt första verksamhetsår med till synes fantastiska försättningar:

Två stora ateljéer (Filmstaden öppnades 23 maj 1920 och ersatte då Lidingöateljén) som utökades med en dansk ateljé på våren, 70 biografer och en (på papperet) bra ekonomi — aktiekapitalet var 35 miljoner kronor. Man hade planer på minst 30 filmer per år och räknade med att expandera utomlands.

Aktiefiffel och maktkamp

I efterhand kan man konstatera att det stora aktiekapitalet var ett kreugerskt luftslott (Svenska Bio hade vid sammanslagningen ett aktiekapital på 1 miljon och Skandia 6 miljoner. Ett realistiskt kapital hade därför varit cirka 10 miljoner).



Magnusson
och Bouveng

Direktörerna Bouveng från Skandia och Magnusson från Svenska Bio valdes båda till direktörer, vilket ledde till en frenetisk och stundom rent thrillerartad maktkamp. Bouveng lanserade omedelbart ett antal storslagna planer som skulle innebära stor utlandsexpansion medan Magnusson tråget jobbade på med biografetableringar och svensk produktion.

Stumfilmens storhetstid

1920 blev också ett helt enastående filmår! Det inleddes med KLOSTRET I SENDOMIR, en vackert fotograferad melodram som blev en otrolig framgång för den svenska filmen och regissören Victor Sjöström och såldes till

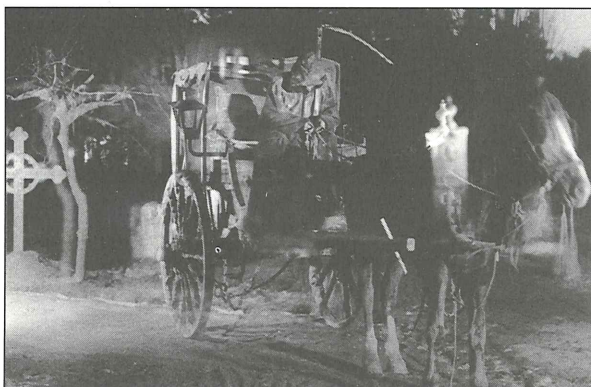
ett 50-tal länder. Under året kom också bl a Dreyers lågmält vackra PRÄSTÄNKAN, Stillers mycket fina "erotiska" komedi EROTIKON och Sjöströms KÖRKARLEN, som otvivelaktigt måste räknas till en av de absolut bästa svenska filmer som gjorts. Sverige (med SF i spetsen) var vid denna tid ett av de



PRÄSTÄNKAN



EROTIKON



KÖRKARLEN

största filmländerna i Europa. 1920–21 dominerade svensk film Paris' biografer.

Glädjeyran förbyttes tyvärr snabbt i eftertankens kränka blekhet redan 1921. SF hade lagt ner mycket pengar på stora och dyra prestigeproduktioner, Skandias gamla ateljéer stod oanvända och den i Danmark inköpta ateljén användes bara till en film, den helt enastående HÄXAN, som i regi av Benjamin Christensen blev en av de mest imponerande stumfilmer som någonsin gjorts och som jämsides med KÖRKARLEN är en av den svenska filmens största bragder (även om den inspelades i Danmark). Bragden kostade dock en oerhörd massa pengar och publikens gensvar var svalt.

Avgångar och avhopp

Efter alla dessa storslulenheter tog pengarna helt enkelt slut. Snabba åtgärder vidtogs — Bouveng fick gå, alla biograffastigheter man hade i landet (och det var många det!) såldes till Hufvudstaden (=Kreuger och Toll, som redan var majoritetsägare till SF). Dessutom minskades den kostnadskrävande filmproduktionen till minimala tre filmer per år.

För att styra regissörerna till mer kostnadsmedvetna och publikdragande alster bildades inspelningsbolaget Svensk Filminspelning AB, innebärande att bl a Sjöström och Stiller blev "delägare" i sina filmer, ett för filmkonsten förödande drag som blev en av orsakerna till att Stiller och Sjöström emigrerade.

Sjöström blev under 20-talets sista år en av Hollywoods mest uppburna regissörer medan Stiller inte klarade av den hollywoodska drömfabriken. Greta Garbo har dock honom att tacka för sin framtida karriär.

1921 började även SF:s värste konkurrent Skandinavisk Filmcentral att svaja, och när bolaget

gick i konkurs 1922 köpte SF upp reserterna i vilket framför allt ingick 15 fina biografier med Palladium i Stockholm som flaggskepp.

Höga filmhyror, minskad och sämre egen produktion med några lysande undantag (bl a Molanders charmfulla MÅLARPIRATER 1923 och GÖSTA BERLINGS SAGA 1924, som anses avsluta den svenska stumfilmens storhetstid) ledde till att SF 1925 tvingades "konsolidera", d v s dra ner aktiekapitalet från 35 miljoner kronor till 7 miljoner. I samband med detta nytecknades 3 miljoner, vilket gjorde att Kreugers dominans blev ännu större.

Nationalepos på export

Man vidtog omedelbart ett antal åtgärder. Framför allt bildades Minervafilm, som under Vilhelm Brydes ledning blev ansvarigt för all inspelning. Olof Molander, som lärt sig hantverket hos Sjöström och Stiller och bl a regisserat den fina MÅLARPIRATER, och den rutinerade och populära Sigurd Wallén anställdes på heltid.

Stockholmsbiografernas f d chef Oskar Hemberg inledde, som chef för ett av SF

bildat svensk-tyskt bolag, ett antal filminspelningar med blicken riktad mot export. Man filmade exempelvis Selma Lagerlöfs INGMARSARVET och



HÄXAN



MÅLARPIRATER

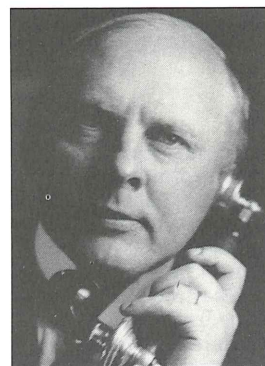


GÖSTA BERLINGS SAGA

TILL ÖSTERLAND. Förutom dessa mer nationella verk gjordes ett antal filmer som man skräddarsyde för export, vilket gjorde att allt det genui-

na som gjort början av 20-talet så lyckosamt, försvann.

Ett antal lyckosamma biografbyggen, exempelvis Skandia (nuvarande Look), Göta Lejon och China i Stockholm hjälpte inte upp situationen eftersom de blev dyra, även om det var absolut nödvändigt att förnya beståndet och anpassa biograferna till "modern" tid. 1928 kom därför kraschen — Magnusson fick avgå och ersattes med Kreugers handgångne man Olof Andersson, som sedan SF:s start varit



Olof Andersson

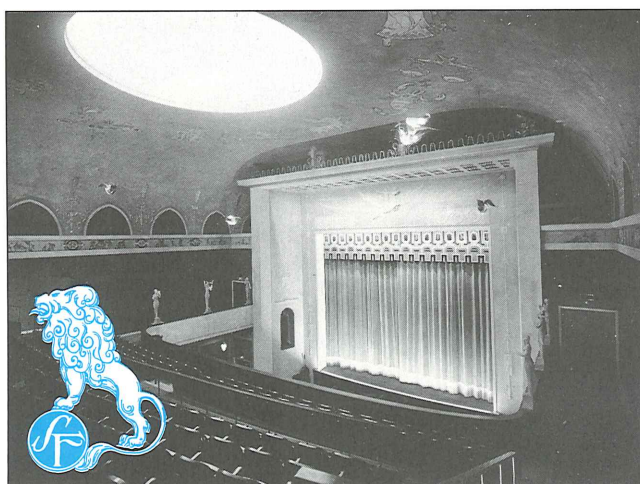
kassadirektör. Oscar Hemberg fick sluta och personalen på kontoret skars ner drastiskt.

Magnussons avgång innebar slutet på en epok i SF:s historia — Magnusson var den man som lett SF in i Storhetstiden och som under 20-talet infört ett nytt sätt att bygga biografier i Sverige. Han flyttade tillbaka till Göteborg, blev SF:s göteborgschef och byggde ett antal originella och vackra biografier.

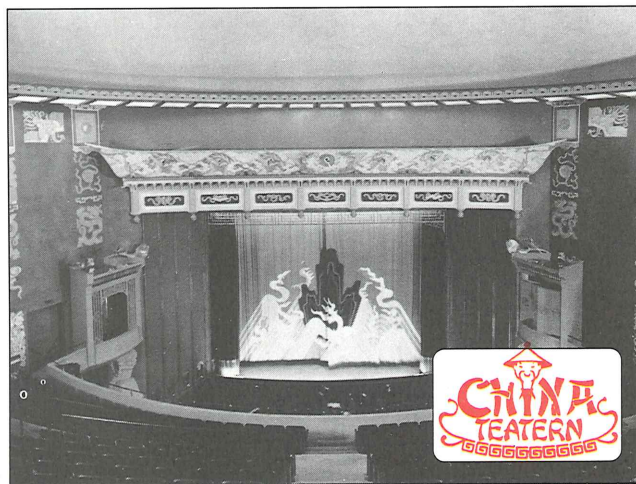
Ljudfilmens genombrott

Det såg alltså mörkt ut för SF i decenniets sista skälvande år! 1929 blev tongångarna dock ljusare, även om de i början lät raspiga och knastriga där bakom duken.

Fridolf Rhudin i KONSTGJORDA SVENSSON och framförallt Håkan Westergren och Elisabeth Frisk i SÅG DET I TONER inledde en ny epok, den svenska ljudfilmens. Båda filmerna blev stora framgångar och gjorde att SF med ny vind i seglen kunde segla in i det glada 30-talet.



Göta Lejon



China

Härliga tider! Strålande tider!

Det nya årtiondet präglades av publiktillväxt och en ökad svensk produktion. Ljudfilmens intåg medförde att filmen inte längre var det universella uttrycksmedel den varit under stumfilmsepoken. Visserligen textades eller dubbades filmerna till svenska, men folk föredrog ändå att höra det egna tungomålet. Svensk films publikandel ökade också från 25% till 50% under 30-talet och publikantalet ökade från 20 miljoner per år till inte mindre än 50 miljoner! Den största ökningen skedde ute i landet där törsten efter svensk film var störst. Ett antal små produktionsbolag bildades och stod som regel för de enklare filmerna. SF var under hela 30-talet det dominerande bolaget i Sverige, eftersom man hade den bästa ateljén (som dessutom gav stora inkomster när man för dyra pengar hyrde ut delar av den till mindre produktionsbolag), bra filmuthyrning och 95 biografer runt hela landet.

Gyllene biografkedjor

Filmproduktion var även på den här tiden ett vågspele. Det behövdes en publik på ca en halv miljon personer för att en film skulle gå ihop ekonomiskt. Biografkedjan eliminerade trots allt riskerna eftersom man kunde ta igen stora delar av produktionskostnaden på de egna biograferna. Man tog alltså igen på gungorna vad

man förlorade på karusellen! SF:s biografnät utökades också kraftigt, dels genom egna byggen men efter ett frivilligt etableringsstopp 1938 också genom samarbete med lokala biografkungar, exempelvis i Jönköping, Borås och Falun.

Dåliga tider

SF levde med andra ord ett gott liv under 30-talet, även om Ivar Kreugers död 1932 med påföljande börsfall och depression gjorde att SF som ny ägare fick bankkonsortiet AB Hufvudstaden, vilket medförde en rekonstruktion. Kreugers man Olof Andersson satt dock kvar som VD, men Vilhelm Bryde fick lämna över chefskapet för Filmstaden till Karin Swanström, som tillsammans med förre löjtnanten Stellan Klasson regerade enväldigt på Filmstaden under 30-talet.

Mästarregissörer

SF:s produktion bar som regel snarare en bornyr av mousserande vin än pilsnerdricka. En fin början för SF var MARKURELLS I WADKÖPING, som regisserades av den från USA hem-



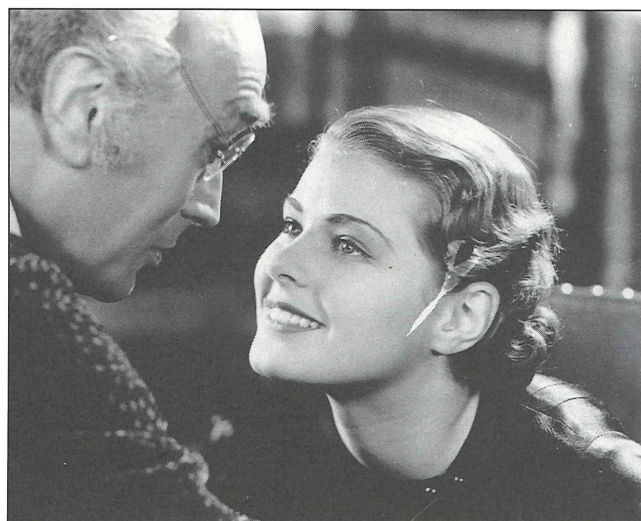
MARKURELLS I WADKÖPING

bördade Victor Sjöström. Filmen kan fortfarande ses med stor behållning, och man ser att Sjöström inte lät sig imponeras av ljudet utan lät sig imponeras av skådespelarna tala. Själv pånyttföddes han som skådespelare, en karriär som han värdigt avslutade i Ingmar Bergmans SMULTRONSTÄLLET på 50-talet.

SF satsade 1931 på en dramatisk Molanderfilm, EN NATT, som blev den första ljudfilmen med rörligt kamerarbete som trots handlingens missar gav en film med stark visuell kraft. Tyvärr blev den en stor ekonomisk besvikelse som fick konsekvenser för SF:s fortsatta produktion. Hittills hade man gjort ett stort antal internatio-



VI SOM GÅR KÖKSVÄGEN



SWEDENHIELMS



INTERMEZZO

nella filmer i utländska versioner, som regel tyska och engelska, men efter denna film satsade man på den svenska publiken.

Filmstadsateljéernas filmer blev formfulländat eleganta och avslipade. Molander och Edgren var de mest produktiva regissörerna som finslipade sina respektive stilar under 30-talet. Edgren, som under 20-talet gjort ett antal provinsiella bygdefilmer med bl a Fridolf Rhudin, fortsatte att regissera sin publikmagnet men även ett antal mogna verk, t ex KARL-FREDRIK REGERAR, som tog upp socialdemokratins ställning till den klass de besegrat och VALBORGSMÄSSOAFTON som bl a behandlade nativiteten och abortfrågan och var den film där Ingrid Bergman fick sitt egentliga genombrott. Edgren utvecklades till att bli en av SF:s verkligt slitstarka regissörer.

Publikknipande kassaklirr

Gustav Molander som gått i Stillers och Sjöströms skola avverkade ett stort

antal eleganta verk av både lättare och något tyngre slag. Bland de stora succéerna kan nämnas VI SOM GÅR KÖKSVÄGEN, där Tutta Rolf med sin pikanta norska brytning erövrade platsen som den ledande komediflickan på SF. Bland Molanders övriga 30-talsfilmer kan nämnas KÄRA SLÄKTEN, SWEDENHIELMS, PÅ SOLSIDAN och en av SF:s största succéer, INTERMEZZO.

Förutom dessa två regissörer fanns både veteraner och nyare förmågor. En alltid publikdragande regissör var Sigurd Wallén, som med POJKARNA PÅ STORHOLMEN fick Fridolf Rhudins sång "Waxholm Ettan" att dra fram som en löpeld genom Sverige och han gjorde ett antal publikfarser, bl a EBBERÖDS BANK. Edvin Adolphson både regisserade och/eller spelade i ett antal fil-

mer, bl a Ingrid Bergmans debutfilm MUNKBROGREVEN och KLART TILL DRABBING med Thor Modéen och Åke Söderblom i komisk och musikalisk högförm. Bland de yngre förmågorna märks Per Lindberg som 1939 gjorde den visuellt fina STÅL, som dock inte hade premiär förrän 1940.

SF:s journalfilmsavdelning hade ett antal rutinerade regissörer, bl a Gunnar Skoglund, Nils Jerring, Knut Martin och Gösta Roosling som förutom journalfilmer gjorde ett antal fina kortfilmer som tillsammans med prins Vilhelms och övriga regissörers kortfilmsalster gav SF många fina fjädrar i baretten.

Vargatider i vardande

Ett stort orosmoln var det protestmöte som hölls på Konserthuset 1937. Där kastade sig ett antal unga arga under parollen "Svensk film — en kulturfara", med stor frenesi över de folkliga svenska lustspelen och farserna. SF:s VD Olof Andersson dristade sig att på detta möte hävda att "en bra film är en film som går bra", ett uttalande vars sanningshalt för en före detta kassadirektör onekligen var otvetydig men som blev ett saftigt köttben för de unga vargarna.

I Europa väntade dock mörkare moln och helt andra vargar...



POJKARNA PÅ STORHOLMEN



KLART TILL DRABBING



EBBERÖDS BANK

"Har det vari' någe', kamrern?"

Filmbranschen mobiliserar

Krigsvintern 1940 genomförde Sverige en partiell mobilisering och många svenskar fick i någon form kontakt med kriget. Filmproduktionen mobiliserade också, åtminstone vad gällde filmerna. De glada farserna förbyttes mot allvarigare och faktiskt mer seriösa produktioner.

1940 började bra med JUNINATTEN, i regi av Per Lindberg, där Ingrid Bergman gjorde sin sista och mycket lovordade svenska roll före sin Hollywoodkarriär.

Året därpå kom LANDSTORMENS LILLA ARGBIGGA med Sickan Carlsson som enligt recensenterna var "en sprittande glad och trevlig film i tidens anda". Sickan skulle sedan le och sjunga sig igenom ett antal filmer under 40-talet med LÖJTNANTSHJÄRTAN i regi av Weyler Hildebrand som en av de bästa.

Filmfamiljeföretag

På Filmstaden regerade fortfarande Karin Swanström och hennes make Stellan Klasson, även om Olof Andersson såsom varande VD formellt var ansvarig. Efter en omorganisation av SF:s produktionsgren slutade Karin Swanström 1940 och Stellan Klasson följde efter på våren 1941. I stället kom Gustaf Molanders son Harald Molander i april 1941. Förutom detta gick Gunnar Skoglund in som produktionsledare en kort tid men slutade efter ett antal schismer med Olof Andersson. Harald Molander fortsatte sedan ensam som produktionsledare för alla SF:s produktioner, utom Hildebrands filmer som producerades av honom själv. En manuskriptavdelning inrättades också med Hjalmar Bergmans änka Stina Bergman och Gardar Sahlberg. Dessa två litterärt mycket bevandrade personer har naturligtvis bidragit till SF:s orientering mot mer seriösa verk.

Värnplikt i krigets skugga

Allvarliga tonfall visade den flitige och rutinerade Gustaf Molander i filmen RID I NATT!, baserad på en roman



LÖJTNANTSHJÄRTAN

av Vilhelm Moberg, som skrevs under starkt intryck av Tysklands ockupation av Danmark och Norge. Denna film hade en stor dynamisk kraft och trots många försök till efterföljare under 40-talet står den oöverträffad som motståndsfilm.

Radiochefen tar rodret

En stor förändring kom i oktober 1942 då Olof Andersson avgick som VD. Han efterträddes av fillic Carl-Anders Dymling, som

Hildebrand och Gustaf Edgren mer eller mindre tvingats över till andra bolag. Dymling återanställde Gunnar Skoglund att tillsammans med Harald Molander bilda ett produktionsteam och dessutom engagerades Victor Sjöström 1943 som konstnärlig ledare för hela SF:s filmproduktion. Gunnar Skoglunds uppdrag blev även denna gång mycket kort varför man kan säga att hela 40-talets produktion leddes av Harald Molander och Victor Sjöström, biträdda av Stina Bergman som snabbt blev chef för manuskriptavdelningen, samt naturligtvis Dymling.

Den första filmen under Dymlings banér var DET BRINNER EN ELD, som i allegoriska bilder skildrade ockupationen av Norge. Enligt Dymling själv "går svensk film här dagens bistra verklighet in på livet". Filmen fick också ett högaktingsfullt mottagande av kritikerkåren. Gustaf Molander



Carl-Anders Dymling



kom direkt från sitt uppdrag som radiochef. Dymling visade redan från början ett mycket stort intresse för inspelningssidan. Han ville att SF skulle gå i bräschen som ett seriöst filmbolag och rensa ut den lättare produktionen. Ganska snart hade både Weyler

fortsatte sitt segertåg med ORDET, som fick många lovord och blev en stor framgång.

Jubileum i kristid

1944 fyllde SF 25 år, något som firades med en sk jubileumsproduktion med sex filmer. De skulle visa bolagets nya inriktning mot mer seriösa filmer. Den enda av dessa filmer som blev en stor framgång var HETS, i regi av Alf Sjöberg och med manus av Ingmar Bergman. MANS KVINNA gick visserligen acceptabelt, men inte mer. De övriga filmerna får anses vara pretentiösa katastrofer på alla sätt.

1945 års produktion utmärker sig inte heller för någon större lyskraft. Ingmar Bergman debuterade visserligen som regissör med KRIS men titeln är onekligen symptomatisk för det ekonomiska och artistiska utfallet. Ingmar Bergman släpptes av SF och gick till Lorens Marmstedt, där han fick göra några lågbudgetfilmer och "lära sig hantverket".

Producentpekorala och penningregn

Ytterligare några filmer, JOHANSSON OCH VESTMAN och JOLANTA – DEN GÄCKANDE SUGGAN (en film som trots sin huvudrollsinnehaverska är berättigad till ett kalkonpris) gav också stora förluster. De enda filmerna som nådde ett godkänt resultat var Hasse Ekmans VANDRING MED MÅNEN och Poppes underbara komedi PENGAR.

Efter dessa mindre lyckade försök i producentbranschen återgick SF:s produktion därför till de gamla spårerna. Gustaf Edgren togs till nåder och fick spela in DRIVER DAGG, FALLER REGN, en filmproduktion som Dymling häftigt motsatt sig något år tidigare, men som blev en av SF:s största ekonomiska framgångar genom tiderna.

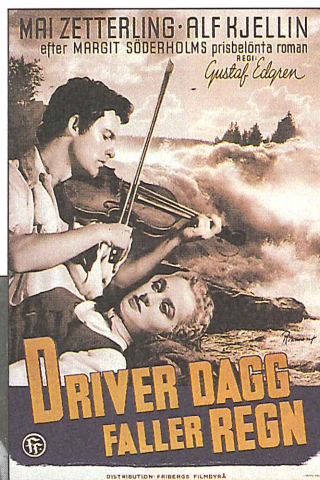
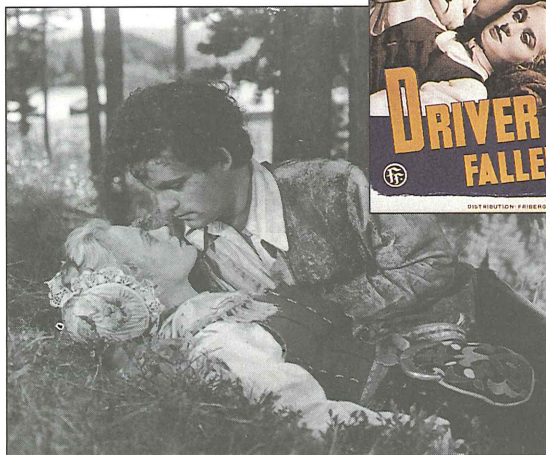
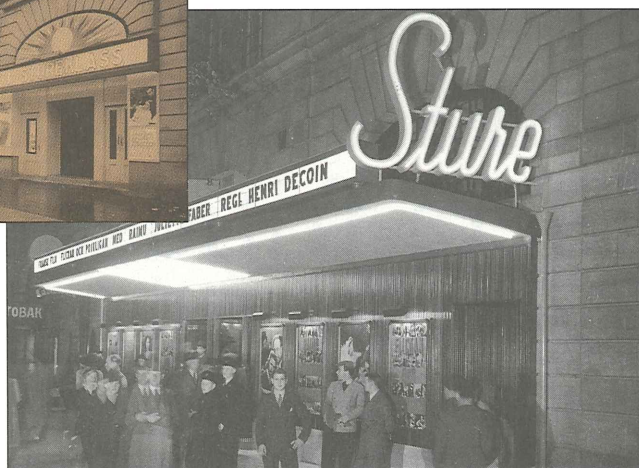
Nils Poppe fortsatte den seriösa delen av sin produktion med BAL- LONGEN som tyvärr rönt ett mycket sämre öde än vad den onekligen förtjänade. Poppe återgick efter detta till de lättare komedierna och inledde med SOLDAT BOM en slitstark serie komedier. Ingmar Bergman återkom till SF med HAMNSTAD och TÖRST, och visade, framför allt i den sistnämnda, att han var en filmskapare med lyskraft. I decenniets sista skälvande minut kom BARA EN MOR, där Eva Dahlbeck gjorde en av sina stora roller som Rya-Rya, i regi av Alf Sjöberg.

Nöjesskattekarusell i neonljus

Biografbesöken ökade under 40-talet från 49 miljoner 1940 till 65,5 miljoner 1950. Det fanns dock moln på himlen i form av nöjesskatt. Från 1920-talet hade biograferna betalat kommunal nöjesskatt och legat i en taxeringsnivå mellan teater och cirkus, dvs ca 15–20%. 1940 kompletterades den med en statlig nöjesskatt



Sture före och efter ombyggnaden



förde myndigheterna ett prisstopp.

Nyetableeringsavtalet medförde att de biografer som fanns upprustades i frenetisk takt, samtidigt som man utökade platsantalet i salongerna. Det blev trångt om salighet! Ombyggnaderna var tyvärr ofta allt annat än pietetsfulla — stuckmålningar och ornamentik målades över, sniderier revs bort, kristallarmaturer byttes. Det var under denna period som de flesta SF-biografer försågs med baldakiner (i Stockholm Lyran, Skandia och Sture) med biografens namn i neon. Mest kritiserad blev Skandias ombyggnad men SF:s biografnävar var verkligen fräscht i slutet av detta decennium. Det hela avbröts dock på grund av försämrad ekonomi 1948 i samband med att nöjesskatten chockhöjdes till 38%. Det blev kärt att driva biografer och räddningen för SF blev att man satt på alla verksamhetsområden som då fanns i branschen. Återigen tog man alltså igen på gungorna...

Hemvärnet rustar

Men än en gång väntade bekymmer runt hörnet, nu i form av en liten 17-tums låda med ljud och bild, som fick plats i hemmet.



VANDRING MED MÅNEN



TÖRST

Flera fritidsnöjen fara för filmen

50-talet inleddes med att de svenska Filmproducenterna deklarerade att man tänkte upphöra med all inspelning av långfilm. Dymling var den stridbare banérföraren och orsaken var den höga nöjesskatten. Filmstoppet varade från nyåret 1951 och ett halvår framåt. Denna protest ledde till att 20% av den statliga delen av nöjesskatten återbetalades, som stöd åt den svenska filmen.

SF producerade annars sin normala kvot 6–7 filmer per år under första halvan av 50-talet. Vid sidan av etablerade veteraner som Molander, kom en ny generation filmare. På SF var det naturligtvis framför allt Ingmar Bergman, som börjat lite vacklande under 40-talet men som mognat både konstnärligt och hantverksmässigt.

Bergmans berättarkonst

Han inleder sitt stora decennium med SOMMARLEK, KVINNORS VÄNTAN och SOMMAREN MED MONIKA, alla tre små pärlor av bitterljuv berättarkonst. Vem minns inte Eva Dahlbecks och Gunnar Björnstrands underbara skådespelaruppvisning i hiss-scenen i KVINNORS VÄNTAN? Efter dessa följer några komedier, EN LEKTION I KÄRLEK och (enligt krönikören) en av de underbaraste filmer som någonsin gjorts — SOMMARNATTENS LEENDE, med sådana aktörer som Eva Dahlbeck, Gunnar Björnstrand och Jarl Kulle.

Världsberömmelsen

Filmen erövrade regipriset i Cannes 1956 och var vändpunkten för Bergman i och med att hans filmer efter detta fick en stabil utlandsmarknad och därmed acceptabel ekonomi (Bergman har nämligen publikt sett sällan varit stor i Sverige — vad den inhemska publiktillströmningen anbelangar var Hasse Ekman den "store" regissören under detta decennium, följd av L-E Kjellgren och hans Poppe-filmer).

Som "tack för hjälpen" lät Dymling nu Bergman spela in DET SJUNDE INSEGLET där Max von Sydow, Gunnar Björnstrand, Bibi Andersson och sist men inte minst Nils Poppe gör fantastiska rolltolkningar i denna film där Bergman visar en oslagbar behärskning av filmens uttrycksmedel — många bilder har en inneboende kraft och skönhet som förstummar än idag! Även denna film renderade Bergman och SF juryns pris i Cannes



Ingmar Bergman i kretsen av några av sina filmer

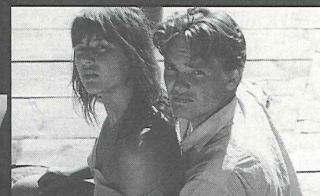
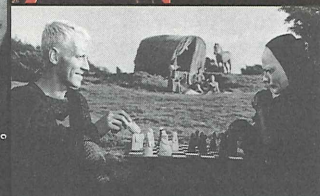
1957, något som hände upprepade gånger under de närmaste åren. Som pärlor på ett band kom nu filmer som SMULTRONSTÄLLET, ANSIKTET och JUNGFRUKÄLLAN (som förutom det numera rutinemässiga Cannes-priset vann Oscar som bästa utländska film).

Uppknäppta parodier

Jämsides med Bergman verkade också en annan showman, av många sedd som Nordens Noel Coward, nämligen Hasse Ekman. Från 1953 var Hasse kontrakterad hos SF och gjorde ett stort antal hantverksmässigt välgjorda filmer, bl a RATATAA, SICKAN-filmerna SJUNDE HIMLEN, MED GLORIAN

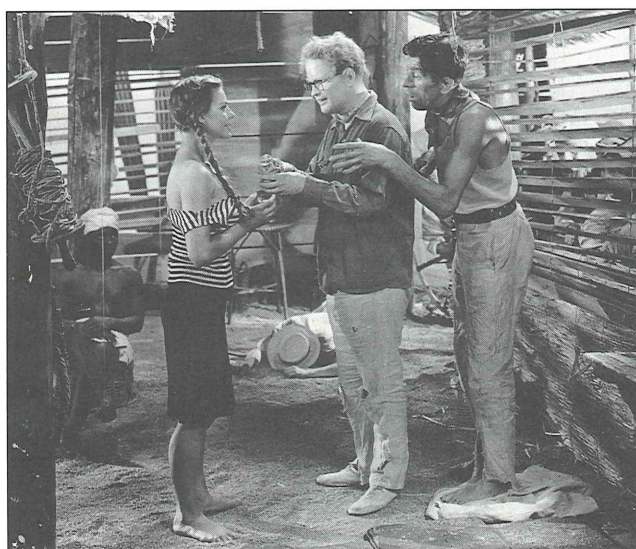
PÅ SNED, FRÖKEN CHIC, JAZZGOSSEN, HIMMEL OCH PANNAKAKA och hans största SF-framgång SOMMARNÖJE SÖKES.

Av dessa framstår idag Knäppupp-filmen RATATAA som pärlan — en film fylld av parodier på aktuella storfilmer, med en acceptabel ramhandling och det milda vanvett som alltid karakteriserat konstellationen Ramel/Ekman/Gamlin. Före samarbetet med Ekman gjorde Knäppupp den helt vansinnigt underbara I RÖK OCH DANS, där Martin Ljung bl a gjorde en satansk parodi på DRIVER DAGG FALLER REGN — kan man någonsin glömma Tattar-Martins förföriska toner och virila utspel? Poppe lät också sin Bom-





I RÖK OCH DANS



RATATAA



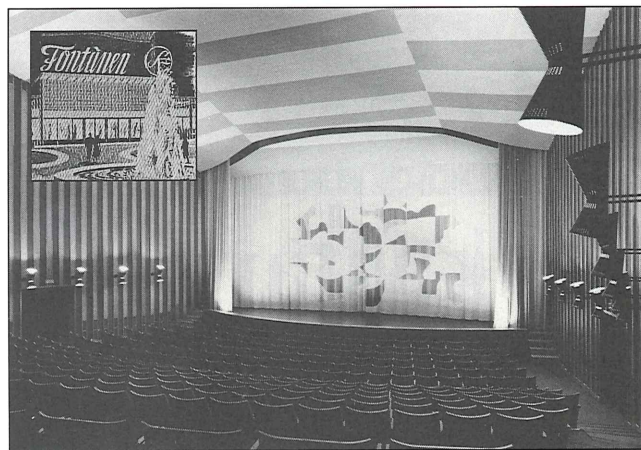
MEDAN STADEN SOVER

figur råka ut för nya öden och äventyr, i bl a TULLBOM och FLYGBOM.

Klassiker i för stora kläder

SF:s flitige regissörsnestor Gustaf Molander gjorde några nyinspelningar av de klassiska stumfilmerna, bl a HERR ARNES PENNINGAR och SÅNGEN OM DEN ELDRÖDA BLOMMAN i färg och den senare dessutom i det svenska vidfilmsformatet AGA-scope. Tyvärr måste sägas att båda visar att bra teknik inte alltid kompenserar innehållet.

Lars-Eric Kjellgren gjorde också ett stort antal filmer förutom Poppes, bl a I DIMMA DOLD, INGEN MANS KVINNA,



Fontänen

VÅLD och MEDAN STADEN SOVER, kanske vår första riktigt samhälls-tillvända film med Sven-Eric Gamble och Inga Landgré i de bärande rollerna.

Filmstadens ateljéer producerade följdaktligen en jämn ström filmer även under detta årtionde och Dymling såg till att SF höll den konstnärliga (men framför allt den ekonomiska) fanan högt.

Välfärdens nya nöjen

På biografisidan reagerade etableringsstoppet fram till 1954. En av de första biografier SF byggde när stoppet upphört var Fontänen i det nya totalcentrat Vällingby. 501 platser i påkostad och typisk 50-talsstil invigdes hösten 1956. Slag i slag följde nu byggen i Stockholms förorter och övriga lan-

det — under en 10-årsperiod byggdes ett tjugotal biografier.

Tyvärr fick nu biografen ett antal starka konkurrenter. Den första var det välstånd som successivt byggdes upp under 50-talet. Ökad realinkomst och kortare arbetsvecka gjorde att folk dels fick pengar att satsa på andra fritidsaktiviteter — bil, båt, sommarstuga, resor och dels fick tid att begagna sig av dessa nymodigheter. Fattigmansnöjet biografens publik sjönk från 78,2 miljoner 1956 till 56 miljoner 1959.

Den starkaste konkurrenten blev dock TV, som 1958 fick sitt stora genombrott med fotbolls-VM i Stock-



Hasse Ekman

holm. Pelé och Nacka slog ut både Bogey och Bergman i första halvlek! I Amerika hade TV:s genombrott kommit i början av decenniet och filmbranschen hade i desperata försök att slå ut den lilla burken lanserat storfiler i spektakulära format. Människomassor myllrade på allt större dukar i format som Vista Vision, Cinerama och Cinemascope. Gemensamt för flertalet filmatiseringar var att resultatet blev mer kvantitativt än kvalitativt.

Biograferna förändrades också i och med detta. För att få plats med dessa stora dukar var man tvungen att riva bort gamla (och ofta mycket vackra) prosccenerier, ridåer och scener på många biografier. Dessa ersattes ofta med anordningar som var mer funktionellt fiffiga än estetiska. De nybyggen som gjordes var dock av hifi-klass, med stora dukar, bra stereoljud och fina källbacksparketter — faktiskt av exakt den typ vi idag återgått till att bygga.

Liten tuva...

SF var när decenniet började gå mot sitt slut, ett gammaldags, hierarkiskt bolag, stabilt och "säkert" (SF = "Safety First"), med bra produktionskapacitet, bra regissörer och ett acceptabelt biografnät.

När TV efter sin något vacklande start fick skjuts av sådana storheter som Hyland, Kapten Bäckdahl, Olle Björklund och familjen Tobiasson räckte det dock inte att ha en gammal välskött "skuta", kursen måste ändras. Och var fanns en lämplig styrman?

SF kastar loss från ateljéerna

Kris är det mest karakteristiska ordet för den svenska filmbranschen under 60-talets första år. Publikfrekvensen på bio sjönk från 65 miljoner 1960 till 44 miljoner 1965. Som lök på laxen hade man också den 25%-iga nöjesskatten — biografen var den enda nöjessektor som fortfarande beskattades! Spelfilmsproduktionen halverades och all produktion av barn- och kortfilm upphörde.

Rutinerad filmman tar över firmans regi

På SF efterträddes Dymling 1960 av kassadirektör Birger Juberg, en interimis-VD under sökandet efter den dynamiske ledare firman behövde i dessa kristider. Ivrigt framhejad av Ingmar Bergman trädde så Carl-Henrik "Kenne" Fant in som VD 1963 efter att under en tid varit ledare för SF:s filmproduktion. Kenne var en erfaren filmman, han hade arbetat

Birger Juberg



Kenne Fant

som skådespelare, regissör, producent, biografägare och distributör under många år. Han inledde sitt chefskap med att öka produktionen, vilket gav många nya förmågor chansen.

Mästarens många masker

Veteranen Ingmar Bergman fortsatte dock även under 60-talet sitt filmatiska triumftåg med att 1960 erövra en Oscarsstatyett för sin medeltidsballad JUNGFRUKÄLLAN. 1961 upprepade han Oscarsbedriften med SÅSOM I EN SPEGEL, som inledde den religiösa mys-



ATT ANGÖRA EN BRYGGA

teriespelstrilogi som även innehöll NATTVARDEGÄSTERNA och TYSTNADEN.

Av dessa filmer blev TYSTNADEN en stor kommersiell succé som sågs av nära 1,5 miljoner svenskar och dessutom exporterades till 40 länder. Vi skall låta det vara osagt om succén berodde på folkets törst efter mysterier eller på Guds röst eller på filmens skandalomsusade sexscener... Efter detta svalkade sig Bergman med färgfilmskomedin FÖR ATT INTE TALA OM ALLA DESSA KVINNOR, men även mottagandet blev svalt, både hos publik och kritik. Bergman återvände till sina svart-vita dramer och skapade mästerverket PERSONA. I de följande 60-talsfilmerna VARGTIMMEN, SKAMMEN och EN PASSION blev Bergman alltmer introvert i sin kammarspelsformade problematik, något som



JUNGFRUKÄLLAN

också syntes publikt. Exportinkomsterna räddade dock filmernas ekonomi och gav Sverige ett namn på den cineastiska världskartan.

Veteraner varvar ner

Förutom Bergman var det få av det gamla gardet som fortsatte filma under 60-talet. Den briljante Hasse Ek-

man regisserade med rutinerad hand några filmer, men lät ÅKTENSKAPSBROTTAREN (1964) bli den sista. Arne Mattsson fortsatte att göra ett stort antal filmer av varierande kvalitet. I den för SF inspelade YNGSJÖMORDET lyckades Mattsson hålla sig inom det strama manuskriptets ramar och skapade en tät och bra film. Gustaf Molander, veteranen med över 60 filmer bakom sig gjorde bara en



TYSTNADEN



491

kortfilm detta årtionde och upphörde därefter med sitt filmskapande.

Fritt fram för nya filmskapare

På bred front kom dock en ny generation som fick stor hjälp av att branschen och staten 1963 ingick ett avtal som innebar att nöjesskatten ersattes med en 10%-ig avgift till det nybildade Svenska Filminstitutet. Pengarna skulle användas till att stödja spelfilms-, barnfilms- och kortfilmspro-



HÄR HAR DU DITT LIV

duktion och samtidigt skulle en Filmhögskola inrättas.

Tack vare filmreformen blev det möjligt att genomföra en stor generationsväxling inom svensk film. Bland de unga fanns Vilgot Sjöman som med ÅLSKARINNAN och 491 skapade två stora succéer, även om 491 medförde stort censurrabald och föranledde SF att själva rekommendera en 18-årsgräns!

Jan Troell lärde sig hantverket på TV och inledde sin biograffilmkarriär med kortfilmen UPPEHÅLL I MYRLANDET, en mogen och vacker film, redan här berättad med den lugna episka berättarstil som skulle bli Troells kännetecken. Troell skapade 1966 HÄR HAR DU DITT LIV, en av de absolut finaste filmatiseringar av en svensk roman som någonsin gjorts! Bland de flitigare nykomlingarna var Janne Halldoff som med LIVET ÄR STENKUL gav oss ett av de mest typiska exemplen på 60-talsfilmens friska uppkäftighet. Halldoff gav oss sedan med OLA OCH JULIA, KORRIDOREN och EN DRÖM OM FRIHET ett antal fina och tidstypiska filmer.

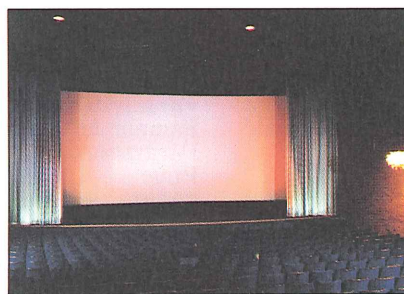
Bo Widerberg inledde visserligen sin karriär hos Europafilm men gjorde för SF ÅDALEN -31, en sann filmkonstnärns impressionistiska visioner av händelserna i Lunde 1931.

Skärgårdshistorier för stora och små

Ett stort glädjämne under 60-talet var att SF köpte upp det mycket välskötta filmbolaget Art Film och därmed startade samarbetet med Astrid Lindgren, Olle Hellbom och Olle Nordemar. Detta resultera-



Prisma i Västerås



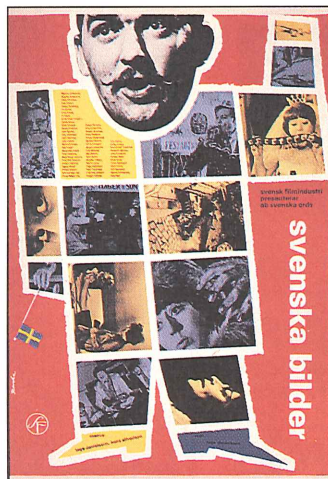
Spegeln i Uppsala



OLA OCH JULIA



VI PÅ SALTKRÅKAN



de i Saltkråkefilmerna TJORVEN OCH SKRÅLLAN, TJORVEN OCH MYSAK, SKRÅLLAN, RUSKPRICK OCH KNORRHANE och VI PÅ SALTKRÅKAN, för att inte tala om kommande succéer...

Hasse och Tage lyckliggjorde nu även filmbranschen. Debuten skedde med den milt vanvettiga SVENSKA BILDER som året efter följdes av en av de roligaste svenska filmer som gjorts, ATT ANGÖRA EN BRYGGA, där Hasse gör en av sina parroller som fiskaren Garbo. 1968 kom så resultatet av Hasse och Tages samarbete med tecknaren Per Ahlin, I HUVET PÅ EN GAMMAL GUBBE som är en liten pärla.

Verkligheten bakom ateljéerna

Den allt överskuggande händelsen var dock att Filmstaden hade börjat visa underskott beroende på den nya generationen filmares tendenser att spela in film utanför ateljéerna. Lättare inspelningsapparatur och känsligare

film gjorde att man kunde filma ute i verkligheten. Redan 1964 talades om nedläggning men det blev först i decenniets sista skälvanande minuter Filmstadens ateljéer stängde, efter några års tynande tillvaro.

Bland övriga händelser på SF detta decennium kan nämnas att journalfilmsarkivet med filmer från åren 1897 till

1960 såldes till Sveriges Radio år 1964. Tack vare detta har sedan SF-märket dykt upp i TV-rutan var och varannan dag i program gjorda från detta rikhaltiga material.

Ridån går ner och upp

TV:s fortsatta triumftåg medförde att publiksiffrorna sjönk katastrofalt med många biografstängningar som följd. SF byggde dock ett antal biografier, bl a i Stockholm där biografier etablerades i de nya förorter som byggdes. Inom loppet av några år kom Fanfaren, Focuz, Reflexen, Skytten och Vågen. Även ute i landet byggdes biografier, exempelvis Spegeln i Uppsala och Prisma i Västerås. Gemensamt för dessa biografier är att de hade branta gradiner vilket gav bra sikt, sköna stolar, bra bild och fint ljud.

Nybyggnationerna gjorde att SF vid slutet av detta årtionde hade inte mindre än 113 biografier i 43 städer. SF hade med andra ord en stabil filmproduktion med många unga regissörer och ett bra biografnät vid decenniets slut.

SF får Pippi

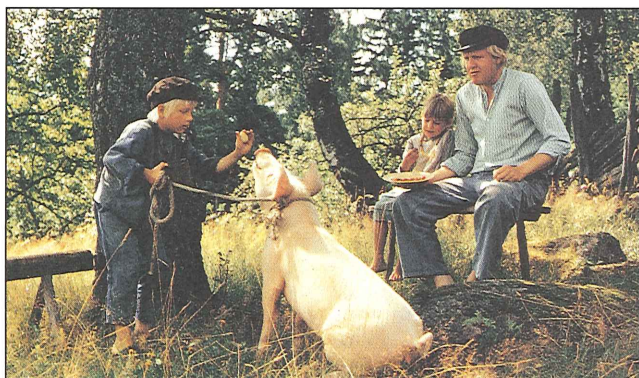
Vid ingången av 70-talet hade antalet biobesök minskat till 26 miljoner. Denna siffra var dock relativt konstant under hela decenniet. Detta kan synas förvånande under en tid då vi fick ytterligare en TV-kanal och dessutom färg-TV. En av förklaringarna är säkerligen de stora barnkullar som såg dagens ljus under 60-talet, vilket också är en av förklaringarna till barnfilmernas stora publik i början av detta årtionde.

Miljoner i rullning

Custos/Hufvudstaden, som ägt SF sedan många år, gjorde 1970 stora ingrepp i SF. Man ombildade då ett gammalt vilande bolag till AB Svensk Filmindustri. Det gamla bolaget SF från 1919 ombildades till AB Filmfastigheter och produktionsbolaget SF-Artfilm blev SF Produktion. Under alla dessa transaktioner sjönk SF:s eget kapital från 30 miljoner till 3,5 miljoner och på tillgångssidan försvann 44,5 miljoner till AB Filmfastigheter, som 1972 fusionerades med Hufvudstaden. På detta sätt, samt genom att kräva mycket stora koncernbidrag, tog Custos ut över 60



PIPPI PÅ DE SJU HAVEN



EMIL OCH GRISEKNOEN

miljoner kronor från SF från 1970 till dess att man 1973 sålde SF, SF Produktion och laboratoriet Filmteknik till Dagens Nyheter för 55 miljoner kronor.

Det säger sig självt att SF under denna tid inte hade ekonomisk möjlighet att underhålla och sköta sina biografier och bygga nya. Detta gjorde att rörelsen blev nersliten.

Hyss i biografmörkret

SF:s filmproduktion var under 70-talet nere i bara fyra filmer per år i genomsnitt. Av dessa gav Olle Hellbom oss inte mindre än åtta, samtliga baserade på Astrid Lindgrens fina böcker.

1970 kom den underbara PIPPI PÅ DE SJU HAVEN, med Martin Ljung och Jarl Borssén som hemska sjörövarhövdingar. Samma år kom PÅ RYMMEN MED PIPPI LÅNGSTRUMP. 1971 var det så dags för EEEEEEmil! EMIL I LÖNNEBERGA följdes året efter av NYA HYSS AV EMIL. 1973 var det dags för EMIL OCH GRISEKNOEN samt HÄR KOMMER PIPPI LÅNGSTRUMP, som klipptes

ihop från TV-serien. VÄRLDENS BÄSTA KARLSSON som kom 1974 var dock inte gjord med samma lätta, "barnliga" handlag. 1977 kom Olle Hellboms mästerverk BRÖDERNA LEJONHJÄRTA, en film om det godas kamp mot det onda, om döden, om kamratskap, brödraskap och hjältemod, berättad på ett visuellt hänförande sätt.

Idékläckare släpper loss

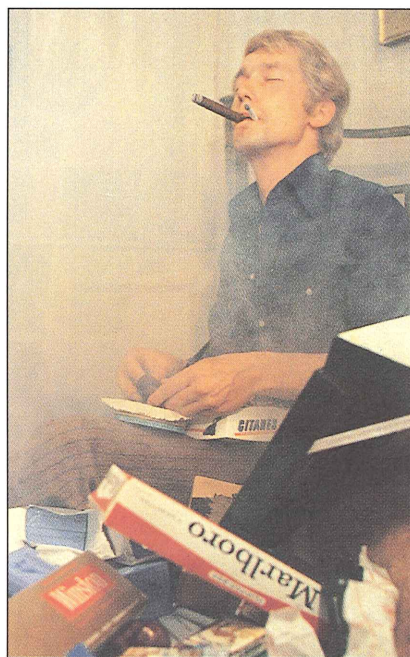
Hasse och Tage fortsatte sitt segertåg och gav oss en serie roliga, infallsrika filmer som alltid rymde många tänkvärdheter under den bedrägligt glätiga ytan. APPELKRIGET var ett tidigt miljödebattinlägg som på ett underbart sätt satiriserade över multinationell kapitalistisk profitlystnad på naturens bekostnad.

I MANNEN SOM SLUTADE RÖKA kämpade Hasse och Tages favoritskådespelare Gösta Ekman (Jr) mot nikotinetns frestelser och upptäckte på ett lustfyllt sätt tillsammans med Grynet Molvig att lasternas summa är konstant. Efter detta gjorde Hasse en egen film ÄGGET ÄR LÖST - EN HÄRKOBT HISTORIA. Tage gjorde också en film under eget banér, den milt vanvettiga parafrazen på Birger Sjöbergs visor, SLÄPP FÅNGARNE LOSS DET ÄR VÅR! med Lena Nyman som Frida och Tage själv som Fridas vän. Efter dessa individuella äventyr samlade Hasse och Tage ihop sig och skapade den 70-talsfilm som innehöll det allra glada

vanvettet - PICASSOS ÄVENTYR. Denna mycket fritt berättade Picasso-historik är fylld av underbara infall och visar återigen Gösta Ekman i en paradroll!

Filmerna om utvandarna

Jan Troell var den som fick uppdraget att ro årtiondets största filmprojekt iland. UTVANDRARNÄ (1971) och NYBYGGARNA (1972), två helaftonsfilmer, var baserade på Vilhelm Mobergs fyra emigranromaner. Troell och hans medförfattare/produktionschef Bengt Forslund lyckades skapa två mäs-



MANNEN SOM SLUTADE RÖKA

terverk som verkligen fängade böckernas stämningar. Filmerna var lugna, episka och mycket vackra trots realismen, med huvudvikten lagd på Karl-Oskar och Kristina, spelade av

Max von Sydow respektive Liv Ullman. Även här var den svenska skådespelar-eliten med, men ändå bör framhållas enastående rollprestationer av Eddie Axberg, Pierre Lindstedt och Monika Zetterlund. Filmerna blev omedelbara succéer. **UTVANDRARN**A sågs av 1,5 miljoner och **NYBYGGARNA** av 816 000 personer.



NYBYGGARNA

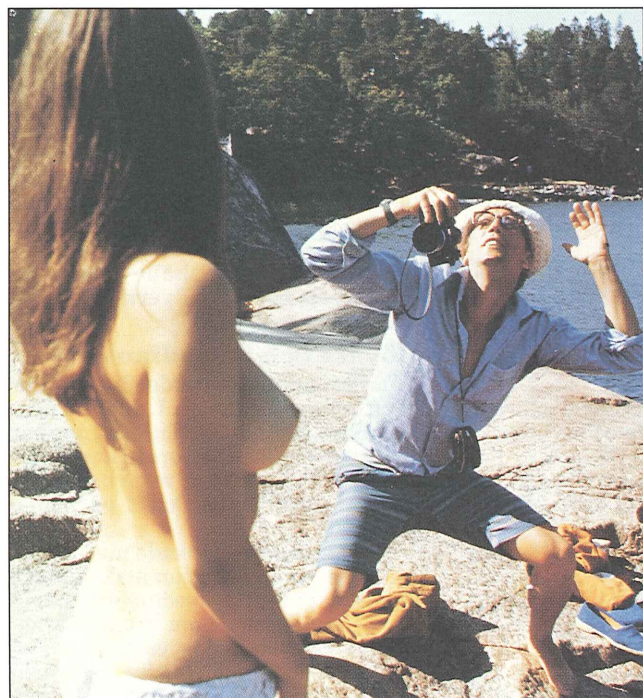
Raffel och romantik

Janne Halldoff gjorde **RÖTMÅNAD** (1970), där Carl-Gustaf Lindstedt och Ulla Sjöblom stod för skådespelarkonsten och utvickningsflickan Christina Lindberg för gåshuden. Filmen blev en svart komedi med lysande inslag.

Bo Widerberg visade i **FIMPEN** (1974) hur en liten bollekvilibrister kunde dribbla sig upp i landslaget och kom tillbaka 1976 och visade med **MANNEN PÅ TAKET** att han även var en mästare på att skapa en suggestiv thriller. Det något överraskande valet av Carl-Gustaf Lindstedt i titelrollen var



SLÄPP FÅNGARNE LOSS DET ÄR VÅR!



RÖTMÅNAD

onekligen ett lyckokast. Det blev en rakt berättad och mycket spännande actionfilm.

Mats Arehn gjorde för SF en inspelning i internationell miljö baserad på en Per Wahlöö-bok, **UPPDRAGET**, som blev en tät film dominerad av Christopher Plummerts lysande insatser. I **EN KÄRLEKS SOMMAR** tog Arehn upp ett av världens äldsta teman: mannen, hustrun, älskarinnan. Gösta Ek-

stämning på ett fint sätt. Filmen blev också en succé både bland kritiker och publik.

Nymodiga nödlösningar

På biografisidan var den största händelsen att SF:s honnörsbiograf **Röda Kvarn** byggdes om. Nytt stolsfält (platsantalet minskade från 870 till 559), ny ridå, ny teknik, kristallkronorna togs bort, heltäckande mattor lades överallt för att dämpa ekon och balkongfoajéns underbara franska salong blev en videograf som bestod av tre mindre lokaler där man kunde se film som valdes ur ett video-bibliotek.

Videografen blev populär, men de små lokalerna gav ingen publikkapacitet och detta i kombination med bristen på programvara gjorde att detta framsynta men för tidiga projekt lades ner efter något mer än ett år. Istället byggdes ytterligare en biosalong som öppnade 1975 under namnet **Lilla Kvarn**.

Under 70-talet gjordes inga större biografbyggen med undantag av 2001 i Borås, men under peri-



Röda Kvarn

oden senare del gjordes stora investeringar i teknik. Ett antal biografier rustades också, men tyvärr framstår rustningarna sett med dagens ögon som mindre lyckosamma. Ridåer togs bort, det mesta målades mörklila eller rosa (den s k "lingon och mjölk"-perioden) och ett antal mycket modernistiska armaturer fick ersätta kristallkronor och lampetter.

Lasse Hallström som gjort ett antal bra TV-program debuterade 1975 med **EN KILLE OCH EN TJEJ**, en rolig och lekande lätt historia om förälskelse och kärlek. I **JAG ÄR MED BARN** (1979) kämpade Magnus Härenstam med faderskapets himmel och helvete. Båda filmerna blev också stora publiksuccéer.

SF satsade 1976 på ännu en helaftonsfilm, **MINA DRÖMMARS STAD**, baserad på P A Fogelströms stockholmsromaner. Ingvar Skogsberg debuterade som spelfilmsregissör och lyckades överföra bokens känsla och

Gamla komplex och nya

Under 70-talet hade Sandrews byggt ett antal flerbiografier ute i landet, men SF (och Europafilms) fortsatte driva sina alltför stora och gamla biografier. Vid decenniets slut var alltså SF ett filmbolag med en liten egen produktion och ett gammaldags biografnät med höga driftskostnader.

1979 inleddes dock en ny era, då byggandet av flerbiografkomplexet Filmstaden startade. Men mer därom nästa decennium!

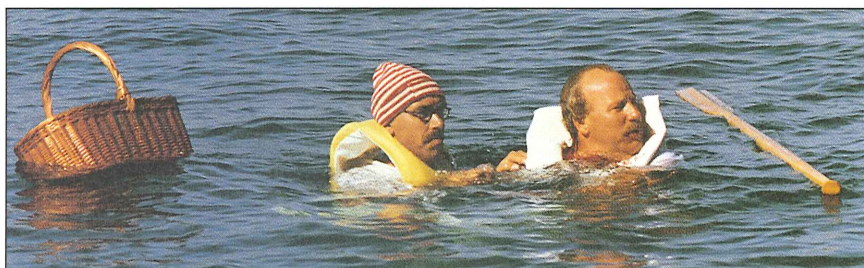
Tillbaka till framtiden

En bottennotering noterades 1980 med 24 miljoner biobesök. Tyvärr skulle även botten gå ur, 1983 var besöksantalet 18,8 miljoner och det antalet skulle ligga tämligen stabilt under hela 80-talet. En av orsakerna var naturligtvis video-boomen som började 1980 i och med introduktionen av videobandspelare för hushållen. Videomarknaden ökade starkt från och med introduktionen av stora publikfilmer något år senare. SF inledde samarbete med det mest expansiva videoföretaget Esselte Video och släppte ett 40-tal filmer, som hjälpte Esselte till marknadsdominans.

Många om budet

1980 efterträddes Kenne Fant av Rolf Österberg som tidigare varit direktör på DN. Det vikande publikunderlaget försämrade kraftigt biografernas ekonomi och stora nedskärningar på bemannings- och biografantalssidan vidtogs. Som en snabb åtgärd att få upp resultatet såldes flertalet av SF:s filmer fram till 1970 till Sveriges Television.

Tiderna var kärva för alla bolag, vilket ledde till fascinerande turor i uppköpningsbranschen. Alla försökte köpa varandra för att uppnå "stordriftsfördelar" och kunna sanera ett för stort och gammalt biografnät. Sandrews bjöd på SF, Esselte bjöd på Europa Film och Europa Film bjöd på SF. Det blev Bonnierföretagen som gick in och köpte SF 1983. Björn Nordstrand tog över VD-posten och genomförde ett antal snabba och fruktbara åtgärder som sanerade SF:s ekonomi. I december 1983 tillträdde Lennart Wiklund som VD. 1984 köpte så Bonnierföretagen upp Europa Film, ett integrerat bolag som SF (d v s aktiva på både Produktion och Distribution). Om SF:s finanser hade varit dåliga var Europa Films katastrofala. Dessa två bolag fusionerades och fick 1985



SOS – SÄLLSKAPSRESAN III

namnet SF (jfr sammanslagningen 27/12 1919!). Sammanslagningen manifesterades 1985 med att alla avdelningar och enheter i det nya företaget flyttades till det gamla anrika Münchenbryggeriet på Söder.

Värkänslor

SF var nu landets i särklass största biografafföretag med 188 biografsalong-



LEIF

er i 47 städer. Mycket snabbt utformades en strategi för framtida biografdrift som ledde till att SF gick ur biografdriften i ett antal städer. Samtidigt med detta byggdes dock filmstäder i Västerås, Helsingborg, Sundsvall, Linköping, Luleå, Norrköping samt Örebro. 1987 inleddes även ett samarbete med Esselte som byggte flerbiokomplexen Downtown i Göte-

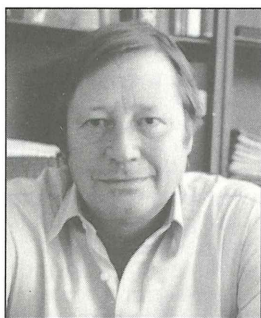
borg samt Malmö. Det av oss drivna biografnätet består idag av 168 salonger i 20 städer. 1987 inleddes en omfattande bolagisering som fick till resultat att biografisidan, distributionssidan, videosisidan, reklamfilmisidan samt hotellvideosisidan blev separata bolag och samtidigt startades bolag i Danmark och Norge. Alla dessa åtgärder har gjort att SF:s omsättning ökat från 153 miljoner kronor 1983 till ca 800 miljoner 1989. Resultatet har också förbättrats från minus 17 miljoner 1984 till ca 40 miljoner 1989. Från hösten 1989 startar SF, Marieberg och Warner Bros ett samarbete kallat SF Succé som är ett betal-TV företag. Samtidigt ser vi att många spännande affärsområden öppnas i det så starkt expansiva och föränderliga mediasamhälle vi idag lever i. Man kan alltså verkligen säga att det våras för SF!

Rövare och komedianter

SF:s filmproduktion under 80-talet har varit mångfacetterad. Under Waldeemar Bergendahls skickliga ledning har SF lyckats satsa både brett, konstnärligt och framåttriktat, även om dominansen naturligtvis legat på komedierna.

Tage Danielsson visade med SOPOR att även barn kan bli en maktfaktor i samhället, tog sig sedan en Astrid Lindgrens fina bok om RONJA RÖVAR-DOTTER och lyckades verkligen förmedla den vackert trolska sagovärld boken beskrev. Hasse Alfredson gjorde den helt enastående DEN ENFALDIGE MÖRDAREN med Stellan Skarsgård i sitt livs roll, därefter P & B med Stellan och Allan Edwall i en tidstypisk film om hur man "torskar" människor och deras samhälle. Efter Tages alltför tidiga bortgång fortsatte Hasse ensam och åstadkom med FALSK SOM VATTEN en förtädd thriller. I de senare filmerna JIM OCH PIRATERNA BLOM och VARGENS TID har tyvärr Hasse haft svårt att finna en stor publik.

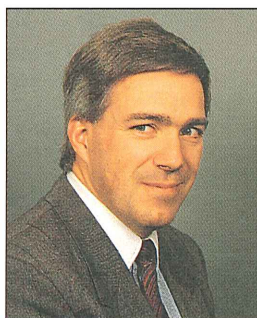
Mats Arehn kom 1981 med MANNEN



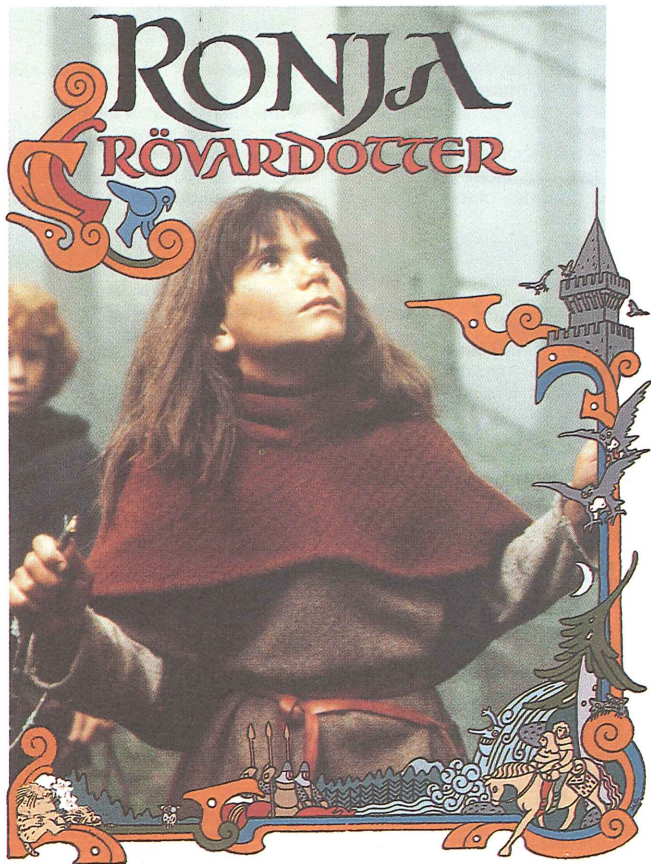
Rolf Österberg



Björn Nordstrand



Lennart Wiklund



Jönssonligan har en plan

sikaliskt och roligt sätt nutida strömningar och tendenser i vårt samhälle.

Resande filmsällskap

SF deltog också i ett antal samproduktioner, där vi även distribuerade filmerna. De skickliga samarbetspartners vi framför allt arbetade med var Cinema Arts, Nordisk Tonefilm, SFI, Svenska Ord och Vikingfilm.

Lasse Åberg fortsatte sitt filmatiska segertåg

med SÄLLSKAPSRESAN II där Stig-Helmer begav sig till Alperna. Som vanligt pekade Åberg kärleksfullt och roligt på svenskarnas typiska fritidsmanér. SOS-SÄLLSKAPSRESAN III tilldrog sig i skärgården bland finanshajar och privatkapitalistiska genier i fiskardress. Roliga, vänliga och underfundiga blev de fantastiska succéer!

Jönssonligan, en svensk bearbetning av de danska Olsenbandet-filmerna, gjorde sin första kupp 1981 i Jonas Cornells regi. Nästa film

JÖNSSONLIGAN OCH DYNAMIT-HARRY regisserades av Mikael Ekman som också har regisserat de följande tre. Rollerna görs av Gösta Ekman, Ulf Brunnberg och Björn Gustafson som samtliga gjort denna filmserie till en av Sveriges populäraste genom tiderna. JÖNSSONLIGAN FÅR GULDFEBER, JÖNSSONLIGAN DYKER UPP IGEN OCH JÖNSSONLIGAN PÅ MALLORCA har alla gått "lysende Sicken!"

Förutom att medverka i ett antal filmer regisserade Gösta Ekman själv MORRHÄR OCH ÄRTOR 1986 och visade att han är en stor talang även på andra sidan kameran.

Bo Widerberg gjorde ytterligare en thrillersuccé, MANNEN FRÅN MALLORCA, och visade att han var den spännande polisthrillerens mästare.

Den unge regissören Jonas Frick visade med filmen STRUL att vi även i Sverige kan åstadkomma en film anpassad till nutidens krav på snabbhet i bildrytm. Spännande ljussättning, bra musik, Björn Skifs och en bra story borgade för en stor publiksuccé.

Plantskola

Under samlingsnamnet SF för Barn startade SF en filmskola för lovande filmare. Daniel Bergman, Catti Edfeldt, Staffan Götestam, Johanna Hald, Magnus Nanne, Agneta Elers Jarleman och Göran Carmback har alla tagit sig an berättelser för barn och fått en chans att visa sin kreativitet med ett genomgående mycket fint resultat.

SOM BLEV MILJONÄR, en mycket rolig och satirisk thriller där Brasse Brännström gjorde en utmärkt (polisjär) insats.

Lasse Hallström stod för inte mindre än fem filmer. 1981 kom TUPPEN, en rolig komedi med Magnus Härenstam i en praktroll som landsorts-Casanova. Filmen blev en välförtjänt publiksuccé. TVÅ KILLAR OCH EN TJEJ får ses som ett mellanspel, men 1985 kom Hallström med en film som än en gång skulle göra SF-märket känt internationellt, MITT LIV SOM HUND, där han gör en finkänslig tolkning av Reidar Jönssons bok. Filmen Oscarsnominerades och låg under många veckor på Variety's topplista. Lasse Hallström fortsatte med nyinspelningar av Astrid Lindgrens Bullerbyfilmer och åstadkom här några av de finaste Astrid Lindgren-filmatiseringar som gjorts.

After Shave och Galenskaparna gjorde två filmer signerade Claes Eriksson. LEIF OCH HAJEN SOM VISSTE FÖR MYCKET speglade på ett satiriskt mu-



Filmstaden i Örebro



1939



Göran Carmback anförtroddes också uppgiften att regissera storfilmen 1939, en helaftonsfilm om Sverige och människorna under de omvälvande tiderna vid krigsutbrottet. Filmen har blivit ett stycke magnifik berättarkonst och är en värdig avslutning på SF:s sjuttionde år.

Men, SF:s historia slutar inte här, utan fortsättning följer... men det är en senare historia.

1920

KLOSTRET I SENDOMIR
KARIN INGMARS DOTTER
BOMBEN
FISKEBYN
THORA VAN DEKEN
GYURKOVICSARNA
PRÄSTÄNKAN
MÄSTERMAN
EROTIKON
ROBINSON I SKÄRGÅRDEN
FAMILJENS TRADITION
CAROLINA REDIVIVA

1921

KÖRKALEN
KVARNEN
JOHAN
EN LYCKORIDDARE
VALLFARTEN TILL KEVLAAR
HÖGRE ÄNDAMÅL
EN VILDFÄGEL
DE LANDSFLYKTIGE
BLAND VILDAR OCH VILDA DJUR

1922

VEM DÖMER?
MED PRINS WILHELM PÅ
AFRIKANSKA JAKTSTIGAR
HAXAN
KÄRLEKENS ÖGON
DET OMRINGADE Huset
SOM FLYTTFÄGEL I AFRIKA

1923

GUNNAR HEDES SAGA
ELD OMBORD
HÅRDA VILJOR
GÖTEBORGSUTSTÄLLNINGEN
UTAN OCH INNAN
NÄRNINGARNA
KARUSELLEN
MÅLARPIRATER
SAGAN OM DE SISTA ÖRNARNA
I FJÄLLFOLKETS LAND
JOHAN ULFSTJERNA
BOMAN PÅ UTSTÄLLNINGEN

1924

33.333
GÖSTA BERLINGS SAGA DEL I
GÖSTA BERLINGS SAGA DEL II
EN PIGA BLAND PIGOR
LIVET PÅ LANDET
SE SVERIGE!

1925

SKEPPARGATAN 40
ABU MARKÚB OCH DE HUNDRA-
DE ELEFANTER
BLAND MALAJER PÅ SUMATRA
POLIS PAULUS PÅSKASMÅLL
STYRMAN KARLSSONS FLAMMOR
TVÅ KONUNGAR
INGMARSARVET

1926

TILL ÖSTERLAND
CHARLEYS TANT
HON, HAN OCH ANDERSSON
HON, DEN ENDA
FLICKORNA GYURKOVICS

1927

HANS ENGELSKA FRU
BARA EN DANSERSKA
HARRY PERSON-BUD GORMAN
FÖRSEGLADE LÄPPAR
SPÖKBARONEN

1928

PARISISKOR
HANS KUNGLIG HÖGHET SHINGLAR
SVARTE RUDOLF
MED SVEN HEDIN I ÖSTERLED

1929

KONSTGJORDA SVENSSON
DEN STARKASTE
SÄG DET I TONER

1930

FÄNGEN 53
FÖR HENNES SKULL
FRIDAS VISOR
ULLA MIN ULLA
KVINNANS KAVAJERER
CHARLOTTE LÖWENSKÖLD

1931

BROKIGA BLAD
MARKURELLS I WADKÖPING
DANTES MYSTERIER
HANS MAJESTÄT FÅR VÄNTA
RÖDA DAGEN
TRÖTTE TEODOR
EN NATT
FÄLSKA MILJONÄREN
SKEPPARKÄRLEK
SKEPP OHOJ!

1932

HAN LIVS MATCH
SVARTA ROSOR
SVÄRMOR KOMMER
KÄRLEK OCH KASSABRIST
KRONANS RALLARE
VÄRMLÄNNINGARNA
POJKARNA PÅ STORHOLMEN
VI SOM GÅR KÖKSVÄGEN
BOMANS POJKE
GIFTSVUXNA DÖTTRAR
EN NATT PÅ SMYGEHOLM
KÄRA SLÄKTEN
VAD VETA VÅL MÄNNEN?

1934

EN STILLA FLIRT
ATLANTÄVENTYRET
KARL FREDRIK REGERAR
FASTERS MILJONER
SÅNGEN TILL HENNE
SIMON I BACKABO

1935

MUNKBROGREVEN
UNGKARLSPAPPAN
SWEDENHIELMS
UNDER FÄLSK FLAGG
VALBORGSMÄSSOAFTON
EBBERÖDS BANK

1936

BRÖLLOPSRESAN
ANNONSERA
JOHAN ULFSTJERNA
HAN, HON OCH PENGARNA
INTERMEZZO
FAMILJENS HEMLIGHET

1937

RYSKA SNUVAN
KLART TILL DRABNING
SARA LÄR SIG FOLKVETT
JOHN ERICSSON - SEGRAREN
VID HAMPTON ROADS

1938

FRAM FÖR FRAMGÅNG
BLIXT OCH DUNDER
MED FOLKET FÖR FOSTERLANDET
DOLLAR
STYRMAN KARLSSONS FLAMMOR
EN KVINNAS ANSIKTE
GODA VÄNNER OCH TROGNA
GRANNAR

1939

GUBBEN KOMMER
EN ENDA NATT
OMBYTTE FÖRNÖJER
RENA RAMA SANNINGEN
GLÄD DIG I DIN UNGDOM
LANDSTORMENS LILLA LOTTA
VALFÄNGARE
KADETTKAMRATER
EMELIE HÖGQVIST

1940

MAN OCH KVINNA
STÅL
JUNINATTEN
STORA FAMNEN
EN, MEN ETT LEJON
HANS NÅDS TESTAMENTE

1941

SPRINGPOJKAR ÄR VI ALLIHOPA
GENTLEMANNAGANGSTERN
DEN LJUSNANDE FRAMTID
LANDSTORMENS LILLA ARGBIGGA
I NATT ELLER ALDRIG
GÖRANSSONS POJKE
LÄRARINNA PÅ VIKT
STRIDEN GÅR VIDARE
DUNUNGEN
STACKARS FERDINAND

1942

FLICKAN I FÖNSTRET MITTEMOT
SEXLINGAR
JACOBS STEGE
DET ÄR MIN MUSIK
LIVET PÅ EN PINNE
LÖJTNANTSHJÄRTAN
RID I NATT!

1943

EN VÅR I VAPEN
STORA SKRÄLLEN
PRÄSTEN SOM SLOG KNOCKOUT
KATRINA
DET BRINER EN ELD
NATT I HAMN
HANS MAJESTÄTS RIVAL
ÄLSKLING, JAG GER MIG
ORDET

1944

KUNGAJAKT
KLOCKAN PÅ RÖNNEBERGA
HANS OFFICIELLA FÄSTMÖ
DEN OSYNLIGA MUREN
HETS
DOLLY TAR CHANSEN
KEJSARN AV PORTUGALLIEN

1945

OSS TJUVAR EMELLAN
ELLER EN BURK ANANAS
MANS KVINNA
TVÅ MÄNNISKOR.
VANDRING MED MÅNEN
GALGMANNEN
JOLANTA - DEN GÄCKANDE
SUGGAN
RESAN BORT

1946

PENGAR - EN TRAGIKOMISK SAGA
KRIS
JOHANSSON OCH VESTMAN
DET ÄR MIN MODELL
BALLONGEN
IRIS OCH LÖJTNANTSHJÄRTA
DRIVER DAGG, FALLER REGN

1947

KONSTEN ATT ÄLSKA
STACKARS LILLA SVEN
KRIGSMANS ERINRAN
KVINNA UTAN ANSIKTE
DET KOM EN GÄST
TANT GRÖN, TANT BRUN OCH
TANT GREDELIN
RALLARE
TAPPA INTE SUGEN

1948

NU BÖRJAR LIVET
HAMNSTAD
SOLDAT BOM
EVA

1949

FÄRLIG VÅR
KUCKELIKAKA
GREVEN FRÅN GRÄNDEN
KVINNA I VITT
TÖRST
BARA EN MOR
PAPPA BOM
KÄRLEKEN SEGRAR

1950

TILL GLÄDJE
MEDAN STADEN SOVER
SÅNT HÄNDER INTE HÄR
KONUNG GUSTAF V IN MEMORIAM
KYSSEN PÅ KRYSSEN
KVARTETTEN SOM SPRÄNGDES

1951

BIFFEN OCH BANANEN
FÄSTMÖ UTHYRES
TULL-BOM
SKEPPARE I BLÅSVÄDER
SOMMARLEK
ELDDONET
FRÅNSKILD

1952

MÖTE MED LIVET
SÄG DET MED BLOMMOR
BLONDIE, BIFFEN OCH BANANEN
TROTS
KVINNORS VÄNTAN
FLYG-BOM
KÄRLEK

1953

SOMMAREN MED MONIKA
DANSA MIN DOCKA
VI TRE DEBUTERA
I DIMMA DOLD
INGEN MANS KVINNA
GLASBERGET

1954

FLOTTANS GLADA GOSSAR
I RÖK OCH DANS
SEGER I MÖRKER
EN LEKTION I KÄRLEK
GABRIELLE
HERR ARNES PENNINGAR

1955

STAMPEN
VILDFÅGLAR
ENHÖRNINGEN
VÄLD
LJUSSET FRÅN LUND
SOMMARNATTENS LEENDE

1956

EGEN INGÅNG
SJUNDE HIMLEN
RATATAA ELLER
THE STAFFAN STOLLE STORY
DEN HÅRDA LEKEN
SISTA PARET UT
SÅNGEN OM DEN ELDRÖDA
BLOMMAN

1957

DET SJUNDE INSEGLET
SKORPAN
MED GLORIAN PÅ SNED
MÖTEN I SKYMNINGEN
NATTENS LJUS
BLOMMOR ÅT GUDARNA
SOMMARNÖJE SÖKES
SMULTRONSTÄLLET

1958

BOCK I ÖRTAGÅRD
FAR TILL SOL OCH VÅR
DU ÄR MITT ÄVENTYR
DEN STORE AMATÖREN
LEK PÅ REGNBÅGEN
FLOTTANS ÖVERMAN
JAZZGOSSEN
ANSIKTET

1959

FRÖKEN CHIC
DET SVÄNGER PÅ SLOTTET
BROTT I PARADISET
BARA EN KYPARE
HIMMEL OCH PANNKAKA

1960

JUNGFRUKÄLLAN
KÄRLEKENS DECIMALER
DJÄVULENS ÖGA
PÅ EN BÄNK I EN PARK

1961

NÄR SEKLET VAR UNGT
KARNEVAL
STÖTEN
SÅSOM I EN SPEGEL
LUSTGÅRDEN

1962

BRIGGEN TRE LILJOR
CHANS
ÅLSKARINNAN
SISKA

1963

NATTVARDSGÄSTERNA
LYCKODRÖMMEN
TYSTNADEN
MIN KÄRA ÄR EN ROS

1964

ETT VILDMARKSRIKE
491
FÖR ATT INTE TALA OM
ALLA DESSA KVINNOR
SVENSKA BILDER
KLÄNNINGEN
TJORVEN, BÅTSMAN OCH MOSES
ÅKTENSKAPSBROTTAREN

1965

4 x 4 (DEN SVENSKA EPISODEN)
FÖR VÄNSKAPS SKULL
MITT HEM ÄR COPACABANA
JUNINATT
TILLSAMMANS MED GUNILLA
MÅNDAG KVÄLL OCH TISDAG
TJORVEN OCH SKRÄLLAN
NATTMARA
ATT ANGÖRA EN BRYGGA

1966

ÖN
OJ OJ OJ ELLER SÅNGEN OM
DEN ELDRÖDA HUMMERN
MYTEN ELLER HAN SNODDE
EN BLOMMA OCH FICK SPRINGA
FÖR LIVET
ORMEN
YNGSJÖMORDET
PERSONA
TJORVEN OCH MYSK
ADAMSSON I SVERIGE
HÄR HAR DU DITT LIV

1967

MÖRDAREN - EN HELT VANLIG
PERSON
LIVET ÄR STENKUL
STIMULANTIA
ROSEANNA
OLA & JULIA
DEN ONDA CIRKELN
SKRÄLLAN, RUSKPRICK
OCH KNORRHANE
BRÄNT BARN

1968

VARGTIMMEN
OLE DOLE DOFF
LÅDAN
DEN VITA SPORTEN
SKAMMEN
MODIGA MINDRE MÅN
I HUVET PÅ EN GAMMAL GUBBE
KORRIDOREN
VI PÅ SALTKRÅKAN

1969

MADE IN SWEDEN
ÅDALEN 31
EN DRÖM OM FRIHET
EN PASSION

1970

PIPPI LÅNGSTRUMP PÅ
DE SJU HAVEN
BALTUTLÄMNINGEN
RÖTMÅNAD
PÅ RYMMEN MED PIPPI
LÅNGSTRUMP

1971

UTVANDRARNAN
EMIL I LÖNNEBERGA
ÄPPELKRIGET

1972

NYBYGGARNA
NYA HYSS AV EMIL I LÖNNEBERGA
MANNEN SOM SLUTADE RÖKA

1973

LUFTBUREN
HÄR KOMMER PIPPI LÅNGSTRUMP
EMIL OCH GRISEKNOEN
OM 7 FLICKOR

1974

FIMPEN
VÄRLDENS BÄSTA KARLSSON

1975

ÄGGET ÄR LÖST
MONISMANIEN 1995
EN KILLE OCH EN TJEJ
SLÄPP FÅNGARNE LOSS
- DET ÄR VÅR!

1976

MANNEN PÅ TAKET
MINA DRÖMMARS STAD
AGATON SAX OCH BYKÖPINGS
GÅSTABUD

1977

BANG!
UPPDRAGET
MÅNDAGARNA MED FANNY
BRÖDERNA LEJONHJÄRTA
MACKAN

1978

PICASSOS ÄVENTYR

1979

DEN ÅTTONDE DAGEN
EN KÄRLEKS SOMMAR
LINUS ELLER TEGELHUSETS
HEMLIGHET
KRISTOFFERS HUS
JAG ÄR MED BARN
DU ÄR INTE KLOK, MADICKEN

1980

MARMELADUPPRORET
MANNEN SOM BLEV MILJONÄR
MADICKEN PÅ JUNIBACKEN
BARNENS Ö

1981

INTERRAIL
FR O M HERR GUNNAR PAPP-
HAMMAR
HÖJDHOPPAR'N
SOPOR
TUPPEN
JAG RODNAR
VARNING FÖR JÖNSSONLIGAN
RASMUS PÅ LUFFEN

1982

DEN ENFALDIGE MÖRDAREN
INGENJÖR ANDRÉES LUFTFÄRD
JÖNSSONLIGAN & DYNAMIT-
HARRY

1983

LIMPAN
G
TVÅ KILLAR OCH EN TJEJ
MOT HÄRLIGA TIDER
P & B

1984

TVÅ SOLKIGA BLONDINER
SLAGSKÄMPEN
BAKOM JALUSIN
MANNEN FRÅN MALLORCA
JÖNSSONLIGAN FÅR GULDFEBER
RONJA RÖVARDOTTER

1985

JONNY ROOVA
SVINDLANDE AFFÄRER
SÄLLSKAPSRESAN II
FALSK SOM VATTEN
MITT LIV SOM HUND

1986

MORRHÅR OCH ÅRTOR
ÅLSKA MEJ
DEN FRUSNA LEOPARDEN
RÅVEN
JÖNSSONLIGAN DYKER UPP IGEN
ALLA VI BARN I BULLERBYN
ORMENS VÄG PÅ HÄLLEBERGET

1987

JIM OCH PIRATERNA BLOM
LEIF
MER OM OSS BARN I BULLERBYN
NIONDE KOMPANIET

1988

DET ÄR LÅNGT TILL NEW YORK
STRUL
VARGENS TID
INGEN KAN ÅLSKA SOM VI
VID VÄGEN
JUNGFRURESAN
VENUS 90
DE FLYGANDE DJÄVLARNA
SOS-SÄLLSKAPSRESAN III
GO'NATT HERR LUFFARE
ALLRÄKÄRASTE SYSTER
MIMMI *)

1989

KAJSA KAVAT
INGEN RÖVARE FINNS I SKOGEN
GULL-PIAN
HOPPA HÖGST
NÅGONTING LEVANDE
ÅT LAME KAL *)
PETER OCH PETRA
HAJEN SOM VISSTE FÖR MYCKET
KVINNORNA PÅ TAKET
JÖNSSONLIGAN PÅ MALLORCA
HJÄLTEN
1939

Filmens biografpremiär har varit vägledande vid årgångsbestämmande.

SF distribuerade även film under Fribergs Filmbyrås banér och dessa finns i denna förteckning.

*) Ännu ej visade på biograf.

1963 förändrades produktionsbilden och från detta år redovisas även samproduktioner som distribuerats av SF.

426 långfilmer (1920-89)
9 SF för barn (1988-89)

NOT THE END